

Akademie výtvarných umění v Praze

Studijní program Výtvarná umění

Ateliér Grafika 2

DIPLOMOVÁ PRÁCE

NEVIDITELNÁ

SHINVISIBLE

Vypracoval/a: Hana Chmelíková

Vedoucí diplomové práce: Prof. Vladimír Kokolia

Oponent/ka diplomové práce: Sráč Sam/Denisa Bytelová

Akademický rok 2020/2021

NEVIDITELNÁ [Průběžné poznámky z procesu]

Klíčová slova: péče-manipulace, Materiál-Matka, Ona/Ono - Oba, dotek-doted', spatřit-patřit, rozhovor-meditace, práce-potřeba, recyklace-zkušenost, návod-průvodce, kolektivní-čí?

> INTRO

Třídila jsem batolecí oblečení po mladší dceři. Některé bylo zaprané, vytahané, nenositelné. Nešlo ho věnovat, poslat dál, vyhodit, vzdát se ho. Přemýšlela jsem, co to znamená. Začala jsem se zabývat jinými možnostmi jeho znovupoužití (procesně, materiálově, gesticky, symbolicky, jinak). Potřebovala jsem najít způsob, jak s ním naložit tak, aby to nebylo emočně zatěžující (lze to?) a v procesu samotném najít zpětný klíč k vrstvám, obrazům a vztahům, které se pojí k době, kdy jsem měla oblečení denně v ruce – v činnostech oblékání, svlékání, praní, žehlení, skládání. Zajímalo mě povrch i vnitřek materiálu, jeho energie i moc, kterou nade mnou nejspíš má.

Otázka zněla, jestli toto lpění odráží nějakou reálnou potřebu ženy-matky nebo naopak zesiluje protitlak situace, ve které toto lpění následně mizí. Jak tuto neviditelnou sílu identifikovat a zviditelnit. Jestli jde o kolektivní zkušenost (a praxi ženy-matky) a jak s ní zacházet – jak ji odhalit v její intimitě a tedy "neviditelnosti".

1> MATERIÁL

Ve své práci jsem oslovila ženy-matky, aby mi poskytly dětské oblečení po svých dětech (dále jen Matky). Toto oblečení jsme částečně rozedraly společně (akce nesla název *Kolektivní dekompozice dětského oblečení*), část jsem roztříhala sama a s pomocí své matky a sestry. Tuto bavlněnou hmotu jsem nechala v papírně Papyrea proměnit v papír, který nazývám Materiálem.

„Některé kousky už byly nastříhané. Pokračovala jsem. Rukávy šly první pryč. Potisk byl vodítkem, neroztříhnout květinu nebo srdce. Taky švy jsem dávala bokem. Byly tvrdé. Velké kusy bavlny jsem stříhala ve vrstvách tři a víc. Všimla jsem si, jak to jde pomalu, byl v tom rytmus a hledání řádu. Některé kusy byly úplně vytahané a prohnuté, skoro průsvitné. Vystříhla jsem nášivku tulipánu. To mi připomnělo, když maminka při šití oblečení trhala látku, ze které si pak šila šaty. Nejvíce bylo vytahovat jednotlivá vlákna z pleny. Prostě stříhat bez myšlenky, bez emocí. Svobodná činnost, povídání kolem, dětské hlasy, návrat k přirozenosti. ... Mělo by se pokračovat.“

Moje pozornost směřovala k Materiálu, ke stopám v něm obsaženým, ale i ke zkušenosti, kterou jednotlivé matky prošly podobně jako já sama. Měla jsem podezření, že se specifické individuální zkušenosti skládají do nějakého komplexního modelu matky, a chtěla jsem odhalit, co je nositelem této prognózy.

Využívám dotek jako nositele prožitku, emoce, vibrace, čítí. Je v doteku Materiálu přítomna prožívaná zkušenost? Co zůstává a co mizí? Jak s Materiálem nakládat, aby podal svědectví? Principem opakování, vrstvení, skládání, manipulace, projekce, destrukce? Je možné, aby se ono „neviditelné“ otisklo, vpilo nebo dokonce vžilo do materiálu? A jak to souvisí faktem, že matku nejčastěji lapí představa vlastní neviditelnosti jako ztráty, (z)mizení, nemožnosti chopit se vlastních stop, vzpomínek a přání?

2 > NÁVOD

Jakkoli osobní byl prvotní impuls, po silném momentu kolektivního draní jsem na něj chtěla navázat dalším kolektivním pátráním.

Vytvořila jsem soubor deseti instrukcí, které šly vždy po jedné aktivitě nebo situaci, ve které se Matka nacházela nebo kterou důvěrně zná z doby raného mateřství (ne vždy je to možné, některé aktivity se prolínají a některé navazují - záměrně). Šlo mi především o to, aby se Materiál vrátil do prostředí i do rukou, ve kterém/kterých se nacházel. V instrukcích střídám aktivity, které jsou skutečně "zacházením s materiálem" (skládání, nošení,

roztržení/destrukce, oprava/spojování) s aktivitami, kdy je materiál více "svědkem" situace nebo emoce (je prostě přítomen – nosit u sebe, na těle), nebo se stává potenciálním nositelem stopy situace, která se děje paralelně (šeptání přání, lokalizace místa doteku, apod.).

Ukázky instrukcí:

Materiál nos celý den u sebe, na těle.

Do materiálu pošeptej přání. Poté materiál roztrhni.

Materiálem si zakryj tu část svého těla, kterou ses ho nejvíc dotýkala. Aniž bys materiálem pohnula, začerni ho.

Svlékni se do půl těla. Požádej dítě, aby ti pohybem prstu po zádech p-o-m-a-l-u spojilo mateřská znaménka (nebo jiné viditelné body) na zádech. Kresbu, kterou cítíš, přenes tlakem na materiál. Použij dřívko nebo lžičku.

Roztržený papír sešij.

...

Zadání mají blízko k návodům na použití věci, správnou manipulaci, kvalitní péči. Jde o to, opakovaně projít procesy podobnými těm, které jsou nám důvěrně známé, jsou intimní a záměrně redukováné na podstatu daného úkonu, zkušenosti, pohybu, práce, pocitu. Jak se prožívaná manipulace dostává do materiálu? Jaký je její otisk? Je v doteku? A jaká je přímá odezva těla (a emocí) na rezistenci materiálu? Kam se prožívání posouvá v těle? Co z toho lze spatřit (uvidět) a lze díky opakované vědomé manipulaci otevírat zaslepená místa intimity a moci?

Dohodla jsem se s Matkami, že společně projdeme touto zkušeností. Měla se odehrát v intimním prostředí domácnosti každé Matky zvlášť, fyzicky. Proto jsem zadání společně s Materiálem posílala poštou v obálce s instrukcemi, jak postupovat. Během měsíce se mi obálky vrátily. Uvnitř je Materiál s otiskem zkušenosti nebo její proměněnou stopou.

Základní pravidlo znělo: Správná manipulace podstatně ovlivňuje další vývoj.

Jde o apel, který dává důraz na *správnost, manipulaci, vliv a vývoj*. Tato slova přesně vystihují vážnost situace, se kterou zacházíme.

"Manipulace s materiálem" je jakousi kostrou zkoumání modelu péče, uzavřeného vztahu dvou bytostí. Epicentrem je matka, která v sobě nutně zahrnuje oba póly tvoření - konstruktivní i destruktivní sílu, které dennodenně vyvažuje tak, aby byly zachovány podmínky života.

3> OBJEKT

Obálky s dokončenými zadáními jsem neotvírala, pracovala jsem s vlastní zkušeností – sama jsem všechna zadání plnila s ostatními. Ponechala jsem si tak prostor uvažovat o celé věci izolovaně a intuitivně (bez předčasněho vizuálního nebo jiného sebezpotvrzení) – stále zevnitř i s odstupem. Ze strany Matek jsem věc záměrně nechala bez komentáře, bez možnosti slovního popisu celé záležitosti. V tomto modu jsem chtěla setrvat, vyhnout se popisování a reagování. Přesto mi chyběla konkrétnější, jasnější představa o věci jako celku.

Rozhodla jsem se pro dodatečný úkol.

Ukázka (úryvek ze zadání):

„Chci Tě poprosit o deset minut času, vrátit se k zadáním, během kterých ses setkala s materiálem, papírem, bavlnou, tělem svým i tělem svého dítěte.“

„V příloze je zvuková stopa – tu si zapni až poté, co spustíš audio nahrávání na svém telefonu. V nahrávce proběhne náš rozhovor, takové společné setkání, během kterého ti položím několik otázek. Pokus se je zodpovědět, jak nejlépe umíš. Nejlépe jednou, dvěma větami. Popisuj to první, co si představíš, co tě napadne. Mezi otázkami je pauza, pokud zazní další otázka a Tvoje odpověď není u konce, nevadí, pokračuj dál. Svojí nahrávku nezastavuj.“

Vytvořila jsem soubor otázek, které dekonstruovaly to, co se odehrálo během deseti zadání, a směřovaly k představě objektu, který by reprezentoval vztah k Materiálu. Zajímalo mě, zda je možné tímto pseudo-rozhovorem (nahrávkou na pomezí řízené meditace, terapeutického sezení a rozhovoru) získat nepřímou odpověď na otázky, ve kterých jsem uvízla.

Ukázka (otázky z „rozhovoru“):

Jakou má velikost? Vejde se ti do dlaně? Do náručí? Na klín? Je větší než ty? Uneseš ho?

Jakou má barvu? Má nějakou?

Zkus popsat, co se děje, když ho pohladíš rukou.

Zkus popsat, co se děje, když do něj zatlačíš prstem.

Jakou má teplotu? Má teplotu těla, nebo spíš studí, hřeje? Nebo jeho teplotu nevnímáš?

Má nějakou vůni? Pokud ano, popiš mi ji ...

Vydává nějaký zvuk? Zkus ho popsat nebo napodobit ...

Kde se nachází ve vztahu k tobě? Je blízko, daleko? Odkud nebo z jaké strany ho vidíš?

Jak na sebe reagujete? Dotýkáte se? Můžete?

V jakém vztahu k objektu by mohl být divák? (odkud ho může vidět?/za jakých podmínek?může se dotknout?/a za jakých podmínek?může s ním manipulovat?/za jakých podmínek?co dalšího může/nemůže divák?)

Odpovědi mi měly pomoci začít uvažovat o vztahu celé věci k divákovi, resp. o instalačním přístupu jako takovém. Měla jsem nejasnou představu o specifickém prostoru, který by umožnil divákovi do situace vstoupit, který by dokázal zviditelnit nikoli projev, ale skutečný vztah, tedy sílu této kolektivní věci.

Ukázka (výňatek z odpovědí):

„Vejde se tak akorát do dlaní, do náručí, unesu ho, můžu ho ukázat, popsat ho, ale vlastně ho nikdo nevidí, může se dotknout, neměl by ho nikam odnášet, nesmí s ním zacházet hrubě, má být položený někde uvnitř.“

Z nahrávek vyplynulo, že dotek je možný. Že je potřeba vytvořit speciální prostředí, ve kterém bude bezpečno. Možná nenabídne nic k vidění. Odpovědi odhalily možnosti, jak integrovat do věci diváka, v jaké pozici má být, jak mu umožnit dostat se blízko zkušenosti, kterou jsme prošli, a zároveň otevřít možnosti pro zkušenost novou.

4> STANOVIŠTĚ/APARÁT

Sestava odpovědí přinesla myšlenku izolovaného prostředí, které poskytuje bezpečí, zároveň se otevírá konkrétnímu vstupu (otvory v různých stranách pro ruce, oči, dech – viz dále). Vytvořila jsem systém krabic,

kteřé ponesou Materiál a konkrétním způsobem zprostředkují kontakt divákovi. Mají ambici vytvářet mezi Materiálem a divákem napětí a přibližovat ho k situaci tak, aby byl motivován do ní vstoupit, podílet se na její formaci a potenciálně spoluvytvářet pole její proměny. Přitom stopy této proměny, stejně jako stopy těch, co přišly před ním a přijdou po něm, zůstávají neviditelné.

Jednotlivá stanoviště jakoby byla neškodná, elementární. Až v součtu mají otevírat zkušenost, v níž jednotlivé části zanikají ve prospěch pocitu, že se něco proměnilo nebo může změnit.

Návodné budou jen tři věci:

1. číslování stanovišť (1-8)

2. názvy stanovišť - měla být dostatečně evokativní pro vznik situací, ve kterých se divák projeví.

Divák má stopovat a ptát se. Funkcí stanoviště je zastavení diváka, jde o indicii pro jeho imaginaci a budování vlastní zkušenosti, hledání vlastního klíče, resp. „návodu k použití“.

Poutač – Inkubátor – Inhibitor – Lapač – Induktor – Simulátor – Reaktor - Absorbér

3. intuice těla – stanoviště a jejich parametry budou v divákovi stimulovat zvědavost/chuť je použít – přiblížit se, dotknout se, pohlédnout, lehnout si. Otvory budou jako vstupní brány pro tělesné počitky.

Instalační pojmy:

1. Poutač (upoutá divákovu pozornost, ale zároveň ho poutá s Věcí, kterou rozečítá)
(Divák je vyzván, aby si před vstupem vzal Materiál do ruky a měl ho u sebe po celou dobu své přítomnosti, zároveň je konfrontován s větou „Měj na paměti Základní pravidlo“.)
>> Udrží pozornost? Neztratí ji/ho? Budou si vadit? Budou o sobě neustále vědět?
2. Inkubátor (složený Materiál zalitý do mýdla, položený uvnitř k pohledu i pohlazení)
>> Ví, co vidí? Dotkne se? Všimne si, že voní?
3. Inhibitor · látka, přísada zpomalující nebo zcela zastavující reakci (Materiál-papír poskládaný tak, aby vytvářel vrstvený neproniknutelný systém, viditelný jen částečně díky světlu, které mezi ním prosvítá ...)
>> Vidí objekt nebo prostor? Je vnitřek uvnitř? Kdo je viděn a kdo vidí?
4. Lapač (proud vzduchu nesoucí sny a přání proniká skrz otvor a usazuje se v Materiálu, který jej lapá)
>> Přijde na to, že má vyslat přání? Trefí se? Projde skrz? Ulpí?
5. Induktor · přístroj na pokusy s velmi vysokým napětím, symbol rozcestí (krabice, ve které je zabudován reproduktor, tušený skrz kulatý otvor zakrytý Materiálem, nese soustavu otázek „Jakou má velikost? Vejde se do dlaně? „)
>> Sehne se, aby uslyšel? Kam si to, co slyší, uloží?
6. Simulátor (velká projekční plocha z Materiálu 1x2m instalovaná horizontálně ve výšce očí, na které běží videoprojekce)
>> Dokáže jen pozorovat? Všimne si neviditelností?

7. Reaktor (velká „postel“ pokrytá bílým Materiálem 1x2m, na kterou má divák ulehnout jako do rentgenu, vystavuje své tělo projekci)
>> Položí se? Vloží své tělo do situace?
8. Snímač/Absorbér (krabice, do které zapadá vhozený Materiál a snímá z diváka cosi)
Divák je vyzván, aby odevzdal Materiál, aparát snímá část zkušenosti k recyklaci.
>> S čím tedy odchází? Co je snímáno?

Podhled na Stanoviště dává tušit, že proces přenosu je nějak záhadně funkční a my k němu máme přistoupit určitým způsobem – aparát něco dělá (simuluje, absorbuje, lapá, ...), máme na to zásadní vliv – bez našeho vstupu se nestane nic. Má to evokovat situaci, ve které jsme aktivní, počítá se s námi a to absolutně. Absence návodu přitom vyvolává pocit nejistoty, jak se situací přesně naložit, co se očekává a s jakým výsledkem. Přitom nějak silně tušíme, že to máme udělat správně a že na tom záleží.

5> NEVIDITELNOST (teoretická vsuvka)

Vlastní neviditelnosti (záměrné i nechtěné) jsem si začala všímat v kontextu svého těhotenství a intenzity rodinného a domácího života umocněného covidovou izolací. Celá tato zkušenost mě přiměla neviditelnost tematizovat ve své práci. Jakoby nastal čas hledat důvody své neviditelnosti (pojmenovávat potřebu), lokalizovat místo, ze kterého jsem (téměř) neviditelná (zmizet v sobě?), prozkoumat možnosti jak vidět a nebýt viděna (třeba tím, že zvolím jinou rychlost než zbytek světa). To, co není vidět – neukazovat, ale promítat! Pracovat s projekční plochou (ta nezviditelňuje objekt, ale trajektorii vedoucí odněkud někam).

Mé tělo samozřejmě není tím, co vnímá – vím pouze, že mně může ve vnímání brzdit, že nemohu vnímat bez jeho souhlasu; v okamžiku, kdy dochází ke vněmu, tělo před ním mizí a během vnímání je neuchopitelné. (str. 20, , Maurice Merleau-Ponty, Svět vnímání, Oikoymenh 2008)

Zázračnost zkušenosti – jak si představuji prožitek druhého – jako duplikaci mého. Oba vidíme stejnou věc, věc samu – a přitom se nikdy nemohu zcela sejít s prožitkem druhého – scházíme se ve světě. (str.21, , Maurice Merleau-Ponty, Svět vnímání, Oikoymenh 2008)

Daná kvalita je srozumitelná pouze skrz dialog, který nastoluje mezi mnou jakožto tělesným subjektem a vnějším předmětem, který je jejím nositelem, a právě díky tomu může symbolizovat jistý způsob lidského chování. Jediná možnost definice této kvality je lidská definice. (str. 27, Maurice Merleau-Ponty, Svět vnímání, Oikoymenh 2008)

Místo činu možná opouštím, ale nemůžu dopustit, aby to vyznělo do ztracena. Objevují nové cesty, jak ti být na blízku. (str. 64, Chris Kraus, I Love Dick, tranzit.cz 2018)

Cestou dneska jsem trochu přemýšlela o tom, jestli by nešlo vytvářet velké dramatické scény z materiálu, který je deníkový, vérité. (str. Chris Kraus, I love dick, tranzit.cz 2018)

Nevím, co bude dále, a ty možná to vakuum vyplňuješ. Nemáš taky pocit, že případové studie představují jediný nástroj, který umožňuje věcem skutečně porozumět?“ (str. 47, Chris Kraus, I Love Dick, tranzit.cz 2018)

Avšak jakožto promluva, která je stále vně toho, co říká, bude i tento diskurs neutuchajícím pronikáním k tomu, čeho velice jemné světlo nikdy nebylo zachyceno řečí. je to úzkostlivě přesné zaznamenávání zkušeností, setkávání, nepravděpodobných znaků – je to řeč o vnějšku každé řeči, slova o neviditelné straně slov; pozornost k tomu, co tu již z této řeči existuje, co již bylo vyřčeno, vytištěno, co se již vyjevilo – nasloucháním nejen tomu, co v ní již bylo proneseno, nýbrž oné prázdnotě, probíhající mezi jejími slovy, řeč, která nikomu nepatří, která není reflexivní, ani fiktivní, nýbrž je „mezi obojím jako toto místo velkého, strnulého gesta, zadržování věcí v jejich latenci.“ (str. 46, Michel Foucault, Myšlení vnějšku, Herrmann & synové 2016)

V tomto kruhovém pohybu řeči se patrně nejpřesněji vyjevuje podstata tvrdošíjného průvodce. Není to totiž nějaký privilegovaný partner, nějaký jiný promlouvající subjekt, nýbrž je to bezejmenná hranice, do které řeč naráží. je to jakési On, který nemá tvář a nevidí, protože může vidět jen prostřednictvím někoho jiného, jehož vtahuje do své moci; tímto způsobem se přibližuje velice těsně až k onomu Já, jež mluví v první osobě a jehož slova a výrazy opakuje v bezmezném prázdnotě; Nesvazuje je žádné společenství, a přece jsou pevně spojeni setrvalým tázáním (popisujete to, co vidíte? píšete teď?). (str. 64, Michel Foucault, Myšlení vnějšku, Herrmann & synové 2016)

Vztah věcí a mého těla je tedy zcela jedinečný: díky němu jednou setrávám u jevu a jindy směřuji k věcem samotným; tento vztah působí, že jevy se ožívají, ale dokáže je rovněž umlčet, vystavit mě doprostřed světa. Zdá se tedy, že moje schopnost dosahovat světa a schopnost stáhnout se do preludů se podmiňují navzájem. A nadto: zdá se, že cesta ke světu je jen druhou tváří onoho ustupování, a toto ustupování na okraj světa službou a jiným výrazem mé přirozené schopnosti do světa vstupovat. Svět je to, co vnímáme, avšak jakmile začneme zkoumat a vyjadřovat jeho absolutní blízkost, stává se též – nevysvětlitelným způsobem = nezhojitelným odstupem. (str. 19, Merleau-Ponty, Viditelné a neviditelné, Oikymen 2004)

6> SOUSTAVA NEVIDITELNOSTÍ

Souběžně s praktickou částí vytvářím i soustavu pojmů a poznámek („Soustava neviditelností“), které považuji za vzhled do „neviditelnosti“ jako tématu své práce. Původní poznámky z podzimu 2020 se s postupem práce obalovaly dalšími vrstvami a jejich propojováním chci docílit průhledu procesem, který odráží jednak naši kolektivní zkušenost a jednak ukazuje spektrum neviditelností a jejich konotací.

Součástí diplomové práce tedy bude skládaný leták obsahující texty (doplněné vizuální složkou) mapující proces a recyklující pojmy, se kterými zacházím. Jeho ambicí není doslovnost, uzavřenost ani komplexnost, zachová si záměrně status „pracovního nástroje“.

Divákovi bude k dispozici nejdříve před samotným odchodem z instalace.

(Jeho rozpracovanou verzi přikládám k této obhajobě.)

7> KOLEKTIVNÍ – ČÍ?

Troufám si věc nazvat kolektivní. Minimálně od jistého okamžiku (zde popisovanému již bodem 1) jsem potřebovala přizvat do věci další ženy s podobnou zkušeností lpění, abychom společně ověřovaly potřebu recyklace a uchovávání neviditelného. Abychom zjišťovaly, zda je možné v Materiálu udržet emoci nebo dokonce zkušenost a jestli existuje možnost je zviditelnit, zpřístupnit.

Kolektivnost vidím zejména v těchto bodech, které ve své podstatě konstituovaly celou věc:

- poskytnutí Materiálu (dětské oblečení po svých dětech),
- účast na akci nazvané „Kolektivní dekompozice dětského oblečení“ (Biennale Ve věci umění, Pražská tržnice, srpen 2020)
- zapojení se do nové zkušenosti s Materiálem (viz bod 2) a pokračování až k rozhovoru (viz bod 3).

Na základě všech těchto dílčích akcí se nám postupně odkrýval samotný proces dialogu a recyklace, které se staly tím ústředním v celé práci. Odkazují k bohatosti recyklace a dialogu, k nutnosti budovat dílo ze spodu skládáním a vrstvením, opakovaným praním.

Konečná instalace je určitým modelem situací, které jsme vytvořily a kterými jsme prošly. Čí ale budou, až jimi projde divák?

8> ZÁVĚREČNÁ „PRŮBĚŽNÁ“ ZPRÁVA

Vycházím ze situace, kdy žena směřuje odněkud někam a mateřství ji vytrhne z této osy. Jaké strategie (neviditelnosti) má použít, aby se v této paralelní roli neztratila? A je lpění na Materiálu důvodem nebo následkem toho, že má tendenci se vytrácet?

Jaké schopnosti pro orientaci v mateřské roli vlastní, jaké se v ní rodí, jaké dědí a jaké se učí, a jak s nimi má zacházet? Stereotypní činnosti a jejich neproduktivita jsou přitom zdrojem největšího dilematu, který ji usvědčuje z případné nedbalosti, nedůslednosti i neznalosti. Navzdory návodům, kterými je neustále atakována, je to pouze ona samotná, kdo rozhoduje o způsobu provedení.

V podobné pozici se nachází i divák. Nemá plnit úkol, ale konstruovat svůj vlastní návod na situaci. I on, podobně jako Matky, si musí poradit se skutečností, ve které se nachází.

Tematizujeme ve své podstatě nereálnost návodů – tj. návodů k situaci reálného života. Odkládáme se proto od návodů, které díky své jednoduchosti a stručnosti poskytují jistý druh bezpečí a opojného zadostiučinění, směrem k riskantnějšímu modelu Průvodce. Jeho metody nejsou osvědčené, v mnohém jsou intuitivní, živelné, radikální, chybné, potenciálně i zraňující. Sledují víc než jen záměr přežití a prosperování. Problematika neviditelnosti tyto aspirace uvrhává do stínu, za slova, do prostoru mezi dotekem a strachem z něj. Místo jednoho návodu tedy zabírá nekonečno. Stejně jako cesta z bodu A do bodu B může vést mnoha směry, nabízí náš Průvodce indicie pro tuto cestu, jejíž směr závisí na našem přístupu a míře manipulace, kterou zvolíme. Manipulace je hrozbou i příležitostí zároveň. V tom shledáváme její největší sílu.

Příloha:

1. reading list (teoretická východiska)
2. reading list (rozšiřující čtení)
3. projekty (souvislosti, inspirace, kontexty)

Ad 1. reading list (teoretická východiska)

Maurice Merleau-Ponty, Viditelné a neviditelné, Oikoymenth 2004

Michel Foucault, Myšlení vnějšku, Herrmann & synové 2016

Jean-Francois Lyotard, Putování a jiné eseje, Herrmann & synové 2001

Chris Kraus, I Love Dick, tranzit.cz 2018

Betty Friedan, Feminine mystique, Pragma 2003

Ad 2. reading list (rozšiřující čtení)

Katherine McKittrick: Sylvia Wynter: On Being Human as Praxis, Duke University Press, 2015

Deborah Levy: The Cost of Living: A Working Autobiography, Bloomsbury Publishing, 2018

Dawn Nafus and Gina Neff: Self Tracking, MIT Press, 2016

Natasha Dow Schüll, "Data for Life: Wearable Technology and the Design of Self-Care," BioSocieties, 2016

Talia Schaffer: Novel Craft: Victorian Domestic Handicraft and Nineteenth-Century Fiction, Oxford University Press, USA, 2011

Ad 3. Projekty (souvislosti, inspirace, kontexty)

Transfer Collective (výzkumná skupina, zkoumající, jak lze předávat emoce, fyzické pocity a vzpomínky beze slov a symbolů.) <https://novamedia2.space/?p=481>

Artist Residency in Motherhood <http://www.artistresidencyinmotherhood.com/>

On the Art of (Dissolution and) Creation in which female artists Ivana Rončević and Selma Banich have been engaged

"How Do Female Artists Live?" by Selma Banich, Nina Gojić <https://selmabanich.org/kako-zive-umjetnice>

Seminární práce Hana Chmelíková 2020: Anarchie dětského prostoru (dětský prostor jako způsob organizace společenství i prostoru)

V Praze dne 25.8.2021 _____

Hana Chmelíková

ⁱ výňatek z textů, sepsaných účastnicemi „Kolektivní dekompozice dětského oblečení“, Bienále Ve věci umění, Pražská tržnice, srpen 2020